

رابطه اعتماد اجتماعی با احساس امنیت و امنیت اجتماعی

تاریخ دریافت: 1394/09/15

تاریخ پذیرش: 1395/01/22

پری‌ناز بیدل¹

از صفحه 59 تا 88

چکیده

زمینه و هدف: امنیت اجتماعی به عنوان تضمین‌کننده حقوق و منافع فردی و اجتماعی و مایه آرامش و آسایش افراد جامعه، تابع اعتماد اجتماعی است. مطالعه حاضر با عنایت به نقش قابل توجه مردم مناطق مرزی در حفظ امنیت اجتماعی، به بررسی رابطه اعتماد اجتماعی با احساس امنیت و حفظ امنیت اجتماعی در بین مردم شهر سنگان پایین خواف پرداخته است.

روش‌شناسی: پژوهش حاضر در سال 1393 به روش پیمایشی و با ابزار پرسش‌نامه که اعتبار صوری آن طبق نظر متخصصان و روایی آن بر اساس ضریب آلفای کرونباخ تعیین شده انجام گرفته است. جامعه آماری، جمعیت 9500 نفری مردم سنگان بوده و حجم نمونه با فرمول کوکران 370 نفر تعیین شده که برای تخصیص آن، افراد 20 سال به بالا به روش تصادفی انتخاب شده است. در تجزیه و تحلیل داده‌ها از آماره‌های توصیفی و استنباطی از جمله میانگین ضریب همبستگی پیرسون و رگرسیون چندگانه استفاده شده است.

یافته‌ها: میانگین اعتماد اجتماعی، احساس امنیت و حفظ امنیت اجتماعی به ترتیب 2، 2/1 و 2/7 از 5 بوده است. بین متغیر اعتماد اجتماعی و احساس امنیت و بین اعتماد اجتماعی و امنیت اجتماعی رابطه معنی‌دار و مستقیم وجود داشته است. بر اساس آزمون رگرسیون، حدود 62 درصد از تغییرات مربوط به متغیر امنیت اجتماعی با متغیرهای احساس امنیت جمعی، سن، احساس امنیت جانی، اعتماد برون‌گروهی و تأهل قابل تبیین بوده است.

نتیجه‌گیری: با افزایش اعتماد اجتماعی، احساس امنیت افزایش یافته و در نتیجه میزان تلاش افراد برای حفظ امنیت اجتماعی بیشتر می‌شود.

واژه‌های کلیدی: اعتماد اجتماعی، اعتماد برون‌گروهی، اعتماد درون‌گروهی، احساس امنیت، امنیت اجتماعی.

1- کارشناس ارشد جامعه‌شناسی، مدرس دانشگاه فرهنگیان شهید هاشمی نژاد مشهد، گروه علوم اجتماعی p.bidel@yahoo.com

موضوع امنیت اجتماعی از جمله مباحثی است که در سال‌های اخیر مورد توجه محافل علمی و پژوهشی قرار گرفته و دلیل آن هم نقش قابل توجه مقوله امنیت اجتماعی و از آن مهم‌تر بحث احساس امنیت اجتماعی در تهدید یا تقویت زیرساخت‌های پیشرفت یک اجتماع است. احساس ناامنی، از مهم‌ترین دغدغه‌های جوامع معاصر، به‌ویژه کشورهای پیشرفته است؛ این بدین معنی است که گسترش این پدیده با سطح توسعه جامعه ارتباط داشته و به گونه‌ای آینده‌ای اغلب جوامع محسوب می‌شود (حسینی، 1386).

بی‌تردید هیچ عنصری برای پیشرفت، توسعه و تکامل یک جامعه و شکوفایی استعدادها مهم‌تر از عنصر امنیت و آرامش در جامعه نبوده و توسعه اجتماعی، خلاقیت و فعالیت ارزشمند بدون امنیت امکان‌پذیر نخواهد بود (کلاهیجان، 1382: 133).

امنیت اجتماعی به کیفیت رابطه بین جامعه و اعضای آن اشاره دارد. اصطلاح اجتماعی بیانگر این است که امنیت اجتماعی توسط جامعه یا اجتماع به وجود می‌آید. ناامنی‌هایی زیر عنوان اجتماعی قرار می‌گیرند که ناشی از مسائل اجتماعی هستند (هامالینین¹، 2005/2004: 2).

می‌توان گفت برای دستیابی به توسعه همه‌جانبه در یک کشور ایجاد محیطی امن و با ثبات برای اجرای برنامه‌ها و سیاست‌گذاری‌ها در جامعه، در درجه اول اهمیت است. ناامنی و نابسامانی باعث ایجاد بی‌نظمی و ناهماهنگی در جامعه شده و راه رسیدن به هدف را دشوار می‌سازد.

جامعه‌شناسان مدت‌ها در پرتو مسئله نظم، مفهوم امنیت مردم را تحلیل کرده‌اند (کیلبرن²، 1996: 3)؛ اما از دهه 1960 تغییراتی اساسی در شرایط اجتماعی زندگی بشر به‌طور عام و نظم اجتماعی زندگی به‌طور خاص، رخ داده است که اندیشمندان اصطلاح‌های متنوعی را برای توصیف این تغییرات به کار برده‌اند؛ (عصر بی‌اطمینانی) گالبرایت³، (1997)، (عصر اضطراب) باومر⁴، (1385)، (جامعه مخاطره‌ای) بک⁵،

1- Hamalainen, Juha

2- Kilburn, John C

3- Galbraith, J.K

4- Baumer, Franklin Le Van

5- Beck Ulrich

(2007)، (وضعت پست مدرن) لیوتار¹، (1381)، (فرهنگ مخاطره‌ای) گیدنز² و پیرسون³، (1380). این اصطلاح‌های متفاوت، همه به «شرایط بی‌اطمینان» دوران اخیر زندگی انسان اشاره دارند (آلتاج⁴، 2005)؛ بنابراین یکی از مهم‌ترین پیامدهای شرایط بی‌اطمینانی، ناامنی و احساس ناامنی است، به نقل از (عنایت و دیگران، 1391: 82).

بنابراین امنیت اجتماعی تحت تأثیر عوامل اجتماعی شکل گرفته، تضعیف یا تقویت می‌شود و اعتماد اجتماعی می‌تواند یکی از مهم‌ترین این عوامل باشد. با توجه به اهمیت موضوع، تحقیق حاضر با هدف بررسی نقش مردم در فرایند حفظ امنیت اجتماعی به‌خصوص در مرزها، به دنبال پاسخ گویی به این سؤال است که آیا بین اعتماد اجتماعی مردم و تلاش آنان در حفظ امنیت اجتماعی رابطه وجود دارد؟

بیان مسئله

وجود امنیت و احساس آن دو روی یک سکه‌اند که برای تداوم تعاملات اجتماعی در یک جامعه ضرورت دارند؛ زمانی فرد احساس امنیت خواهد داشت که در یک جامعه امن زندگی کند و این احساس امنیت، زمینه را برای تلاش فرد در حفظ امنیت اجتماعی فراهم خواهد کرد.

اهمیت بررسی و شناخت ابعاد و زوایای احساس امنیت از این جهت ضرورت دارد که کنشگران در انجام کنش با مراجعه به ذهنیت تاریخی خود به تصمیم‌گیری و انجام کنش مبادرت ورزیده و ارزیابی و احساس آنها از فضای کنش نقش به‌سزایی در این تصمیم‌گیری ایفا می‌کند؛ چرا که رابطه میان ساختارهای عینی (امنیت) و صورت‌های ذهنی (احساس امنیت) مبنای تصمیم‌گیری افراد است (بیات، 1388: 17).

این احساس امنیت است که بیشترین تأثیر را در آسایش و اطمینان خاطر فرد داشته، بالا بودن آن در هر زمانی سبب برخورد منطقی فرد با خطر شده و آسودگی خاطر زیادی را برای فرد به ارمغان می‌آورد (پوراحمد و دیگران، 1391: 2). احساس امنیت در افراد لازمه امنیت اجتماعی است.

1 - Lyotard Jean-François

2 - Giddens, Anthony

3 - Pierson, Christopher

4 - Althaus, Catherine E

از این رو دغدغه همیشگی برای دستیابی به احساس امنیت در مقوله جدید با عنوان احساس امنیت اجتماعی ظهور کرد که در پی تأمین آن علل و اسباب لازم را باید شناخت و تأمین آن تنها با شناخت رفتارهایی صورت می‌گیرد که به افزایش و کاهش امنیت در اجتماع منجر می‌شود (نبوی و همکاران، 1389: 74).

اعتماد اجتماعی پدیده اجتماعی است که می‌توان با آن احساس امنیت و در نتیجه امنیت اجتماعی را تقویت کرد.

اعتماد بین گروه‌ها باعث می‌شود که منافع همگانی مانند امنیت اجتماعی فراهم شده و هزینه‌های نظارت از طرف نهادهای رسمی نیز کاهش یابد (فیروزآبادی و ایمانی جاجرمی، 1385: 203).

اعتماد اجتماعی برای توسعه حس تعلق جمعی به عنوان ضروری‌ترین مؤلفه انسجام اجتماعی ضرورت دارد (اکلاک¹، 2007: 24، 45)؛ چرا که زمینه تعلق و وابستگی بیشتر افراد و تلاش برای توسعه جامعه را فراهم می‌کند. به این ترتیب اعتماد اجتماعی سبب اتصال افراد و تقویت روابط جمعی می‌شود (بیدل و دیگران، 1393) و در سایه این اعتماد، افراد در تقویت امنیت اجتماعی تلاش خواهند کرد.

اما بی‌اعتمادی که زمینه آن در بستر جامعه نهفته است، موجب کاهش دلبستگی فرد به عناصر جامعه می‌شود؛ یعنی خود جامعه شرایط انقباض اعتماد اجتماعی را فراهم کرده که در چنین مواقعی افراد حفظ منافع خود و گروه خود را بر مصالح عمومی و ملی ترجیح خواهند داد. با توجه به کارکرد انسجام بخشی اعتماد، زمانی که اعتماد اجتماعی کارکرد خود را از دست دهد، همبستگی ملی و نظم در جامعه کاهش و گروه‌گرایی افزایش خواهد یافت؛ زیرا چگونه می‌شود افرادی که به مردم جامعه خود اعتماد ندارند برای امنیت آنان تلاش کنند (بیدل و محمودزاده، 1391).

اما آنجا که نقش و کارکرد مردم مناطق مرزی به عنوان گروه‌هایی قومی در جامعه در میان باشد، ایجاد و تقویت اعتماد ملی در آنان در مقابل اعتماد درون‌گروهی بسیار مهم می‌نماید تا به این وسیله تعلق اجتماعی آنان به ایران در مقابل تعلق محلی و گروهی خود افزایش یافته و نقش مؤثرتری در برقراری نظم و امنیت و توسعه ایران ایفاء کنند.

فوکویاما¹ شعاع اعتماد در سطح درون گروهی مثل قبایل را در دسری برای توسعه می داند (فوکویاما، 1384).

مناطق مرزی از مناطق حساس کشور می باشند و شرایط جغرافیایی و اجتماعی این مناطق از جمله دوری از مرکز و طبیعت منزوی و حاصل خیز نبودن محیط طبیعی آن باعث فقدان رشد و رفاه کافی و در نتیجه زمینه ساز مشکلات اقتصادی، سیاسی و امنیتی برای افراد این مناطق و در نتیجه دولت می باشد؛ چرا که این شرایط باعث فقدان اشتغال و نبود درآمد و عدم تأمین نیازهای اولیه افراد و کاهش اعتماد آنان به دولت خواهد بود. این شرایط در جامعه سنگان به وضوح مشاهده می شود؛ اما مهم تر اینکه سنگان به دلیل شرایط خاص جغرافیایی و قرار گرفتن در مرز ایران و افغانستان، همیشه ایام شاهد شرارات گروهک های قاچاق مواد مخدر و اشرار بوده است و نبود شرایط اشتغال در این محیط، زمینه را برای همکاری برخی از افراد با این گروهک ها فراهم کرده است.

اما توجه بیشتر به وضعیت اشتغال و سطح رفاه مردم مرزی می تواند باعث افزایش حس اعتماد آنان به دولت و از سوی دیگر احساس امنیت و ترغیب آنان به همکاری با نهادهای دولتی در حفظ امنیت ملی و دفاع از مرزها شود. بالا بردن احساس امنیت در بین مردم مناطق مرزی لازمه حیات جامعه ملی است؛ چراکه از یک سو حس امنیت اجتماعی، سازگاری اقوام مرزی با ارزش های ملی را بیشتر و از سوی دیگر در شرایط بحرانی حضور این مدافعان اولیه و اصلی سرزمین در دفاع از امنیت اجتماعی کارآمدتر خواهد بود.

توسعه پایدار و امنیت اجتماعی در مرزها را حاصل تعامل امنیت مرزی و رشد و توسعه قلمداد کرده و نتیجه می گیرند که تحقق رشد و توسعه، جز در سایه امنیت میسر نمی شود و تنها در این صورت است که امنیت بستر مناسبی برای رشد و توسعه می شود (لرنی و دیگران، 1382: 41).

بنابر مسائل ذکر شده مقاله حاضر با هدف بررسی تأثیر اعتماد اجتماعی بر احساس امنیت و حفظ امنیت اجتماعی در بین مردم منطقه مرزی شهر سنگان انجام گرفته است.

1 - Fukuyama, Francis

مبانی نظری

نظریه انتخاب عقلانی و مبادله

جیمز کلمن¹ بر اساس نظریه‌های انتخاب عقلانی و مبادله، کنشگران را عاملانی هدفمند در نظر می‌گیرد که به آن کنشی اقدام می‌کنند که احتمال موفقیت در آن بیشتر باشد و در این راه سود و زیان خود را محاسبه می‌کنند؛ اما در مبادلات اجتماعی، برخلاف مبادلات بازاری که هم‌زمان بده بستان صورت می‌گیرد، بازیگران مجبورند منافع خود را سرمایه‌گذاری کنند تا پس از یک دوره زمانی، منافی عاید آنان شود و این مسئله عنصر خطر را وارد این مبادلات می‌کند. انجام این‌گونه مبادلات مستلزم وجود اعتماد بین طرفین است (کلمن، 1377: 145). در نظریه کلمن (1990) مبنای اعتماد به حداکثر رساندن سود در شرایط خطر است؛ در این صورت کنشگر عقلانی اگر حاصل منفعت را بیشتر از زیان بداند، اعتماد می‌کند.

در این دیدگاه، زندگی اجتماعی از حاصل انتخاب‌های عقلانی افراد شکل می‌گیرد و کنشگران انسان‌های هدفمندی به نظر می‌رسند. در این رابطه، اعتماد به وجود آمده بین افراد، پیش‌شرط کنش عقلانی و مشارکت در زمینه‌های گوناگون است (اوجاقلو و زاهدی، 1384: 97).

زیمل با طرح مبادله و بیان منافع پشت سر آن، اعتماد را یکی از مهم‌ترین ضرورت‌های مبادله قلمداد کرده است. به اعتقاد او، بدون اعتماد عمومی افراد به یکدیگر، جامعه تجزیه می‌شود (میزتال²، 1996).

نظریه نظم اجتماعی

به اعتقاد چلبی، اعتماد ریشه در وابستگی عاطفی دارد. هرگاه عواطف زمینه رشد یافته و بتواند در میان افراد انتقال یابد، اعتماد ایجاد و تقویت می‌شود. در ارتباط با چگونگی انتقال عواطف، تعاملات اظهاری یا روابط گرم در این زمینه نقش کلیدی دارند. تعاملات اظهاری برخلاف تعاملات ابزاری، حامل عواطف، دوستی و صمیمیت و اعتماد هستند و تمایل به این دارند که در حریم گروه‌های اولیه و اجتماعات طبیعی مستقر

1- Coleman, James

2- Misztal, Barbara

شوند. روابط ابزاری با هدف تأمین منافع شخصی انجام می‌گیرند و تمایل دارند که در ورای گروه‌های اولیه و اجتماعات طبیعی قرار بگیرند. ترکیب مناسب روابط اظهاری و ابزاری، کلید گسترش اعتماد در جامعه است. در واقع با گسترش روابط ابزاری و باز شدن گروه‌های اولیه و اجتماعات طبیعی بر روی کل جامعه، مسیر عبور روابط اظهاری از درون گروه‌ها به بیرون آنها مهیا می‌شود (چلبی، 1375: 249 و 251).

چلبی پایه اعتماد را بر اساس احساسات جمعی استوار می‌داند؛ چرا که با شکل‌گیری ما، بُعد عاطفی آشکارتر شده و افراد نسبت به هم نوعی دلبستگی عاطفی پیدا کرده و دیگر صرفاً به دلیل رفع نیازهای عادی خود (دنبال کردن منافع شخصی) با دیگران رابطه برقرار نکرده و هم‌نوعان خود را رقیب و دشمن نمی‌دانند و از اینکه در میان آنان هستند احساس امنیت می‌کنند و این، اعتماد بین آنان را تقویت می‌کند (معیدفر و جهانگیری، 1388).

چلبی ناامنی را ناشی از تضعیف اعتماد اجتماعی فرض کرده که خود در سیاسی شدن نظم اجتماعی ریشه دارد؛ به بیان او در صورتی که نظم اجتماعی در جامعه‌ای بیشتر رنگ سیاسی به خود بگیرد و ابعاد اجتماعی فرهنگی آن ضعیف شوند، یعنی ضعف در اجتماع عام و وفاق اجتماعی عام، به همان نسبت نیز روابط بین کنشگران در تمام سطوح بر اساس سوگیری عاطفی خاص‌گرا به صورت دوست و دشمن تعریف می‌شود و به همان نسبت، میزان اعتماد اجتماعی متقابل تعمیم‌یافته، تضعیف شده علقه امنیتی آنها برجسته می‌شود. در چنین نظامی افراد و گروه‌ها احساس امنیت مالی، جانی، فکری و جمعی نمی‌کنند (چلبی 1386: 76).

نظریه مخاطره

گیدنز اعتماد را عامل احساس امنیت وجودی می‌داند که موجود انسانی منفرد را در نقل و انتقال‌ها در بحران‌ها و در حال و هوایی آکنده از خطرهای احتمالی قوت قلب می‌بخشد (گیدنز، 1378: 63).

بر اساس اعتقاد گیدنز، اعتماد نوعی پدیده عام و حیاتی در توسعه شخصیت است و در جلوه‌های عمومی خود به‌طور مستقیم مرتبط با دست‌یابی به نوع احساس امنیت وجودی است. اعتماد پيله محافظتی است که فرد در رویارویی با واقعیت‌های روزانه به آن احتیاج دارد (ذاکری هامانه و دیگران، 1391).

امنیت موقعیتی است که در آن با یک رشته خطرهای خاص مقابله یا به حداقل رسانده می‌شود. تجربه امنیت به تعادل اعتماد و مخاطره بستگی دارد. امنیت چه به معنای بالفعل و چه به معنای تجربی آن، ممکن است به مجموعه‌ای از آدم‌ها، تا مرز امنیت جهانی یا به افراد، ارتباط داشته باشد (گیدنز، 1377: 44).

گیدنز امنیت را مصونیت در برابر خطرها تعریف کرده است. از نظر او، خطر و امنیت دو روی یک سکه را تشکیل می‌دهند، به گونه‌ای که وقتی امنیت وجود دارد خطر رخت برمی‌بندد و برعکس زمانی که با خطر دست و پنجه نرم می‌کنیم، امنیت مغشوش و پنهان است (غفاری، 1390: 120).

امنیت وجودی، عبارت است از ایمن بودن؛ یعنی در اختیار داشتن پاسخ‌هایی در سطح ناخودآگاه و خودآگاهی عملی برای بعضی پرسش‌های وجودی بنیادین که همه آدمیان طی عمر خود به نحوی مطرح کرده‌اند (گیدنز، 1378).

فرد برای اینکه از آرامش برخوردار باشد، نیازمند به برخورداری از تأمین است. این تأمین به معنای دوام زندگی خویش و محیط پیرامون و چیزهایی است که فرد را دربر گرفته‌اند. احساس امنیت و تأمین امنیتی، فرد را از نگرانی‌ها و اضطراب‌ها نجات می‌دهد و به او حس اعتماد می‌بخشد. این فرایند اتفاق نمی‌افتد مگر اینکه فرد از تداوم برخوردهای دوستانه یا غیردشمنانه دیگران (اعتماد اولیه) اطمینان داشته باشد؛ بنابراین، در اعتماد شخصی، امنیت هستی‌شناسانه، نقش قابل توجهی دارد (ابراهیمی لویه، 1385: 79).

اعتماد، به‌طور غیرقابل انکاری- به خودی خود- رفتاری مخاطره‌آمیز است؛ از یک طرف، شک و تردید و بلا تکلیفی به طرف خود جذب می‌کند در حالی که از طرف دیگر خطر می‌آفریند؛ زیرا با تصمیم‌گیری بر اینکه به دیگری اعتماد کنیم، شخص ناگزیر از اطلاعات و حقایق محدود در دسترس، رفتار آینده دیگری را حدس می‌زند. در حالی که اعتماد، برد فعالیت‌های ممکن را چندگانه می‌کند، پیچیدگی خطر ناامیدی را نیز به همراه دارد، به دیگر سخن، اعتماد همواره در معرض خطر آن است که در جای نامناسب گذاشته شود (طاهری و دیگران، 1391: 27).

اما در پژوهش حاضر با استفاده از یک دیدگاه ترکیبی (نظریه مخاطره‌گیدنز، نظریه نظم‌چلبی و نظریه انتخاب عقلانی) درباره رابطه امنیت و اعتماد اجتماعی می‌توان گفت که با توجه به دیدگاه‌گیدنز اگر روابط «مایی» در جامعه افزایش یابد حس تعلق اجتماعی افزایش خواهد یافت و در این صورت احساس امنیت و آرامش در روابط افراد حکم‌فرما خواهد شد که این احساس امنیت، افزایش امنیت اجتماعی را به همراه خواهد داشت؛ بنابراین همکاری مردم جامعه در حفظ نظم و امنیت تابعی از تفسیر آنان از شرایط اجتماعی و اعتماد ناشی از این ادراک است؛ یعنی اگر آنان به شرایط اجتماعی اعتماد داشته باشند، احساس امنیت کرده و در نتیجه طبق یک انتخاب عقلانی برای حفظ امنیت تلاش خواهند کرد؛ چرا که این کنشگران می‌دانند در صورت وجود امنیت آنان نیز احساس امنیت خواهند داشت.

از نظر‌گیدنز اعتماد که از ایمان سرچشمه می‌گیرد و پیوند میان ایمان و اطمینان است، شرط تحقق امنیت خواهد بود و در غیر این صورت اگر اعتماد بنیادین پرورش نیابد، نتیجه‌اش اضطراب وجودی دائمی است. به عبارت دیگر نقطه مقابل اعتماد، آن حالت ذهنی است که خلاصه‌اش همان نگرانی یا هراس وجودی است (گیدنز، 1378).

این‌گونه است که کنشگران بی‌اعتماد افرادی نگران در جامعه هستند که دچار هراس از ناامنی شده‌اند و احتمال خطر از دیگران و شرایط را احساس می‌کنند در نتیجه افرادی که در این بده‌بستان روابط اجتماعی به عنوان کنشگران هدفمند، خود منفعتی کسب نکنند احتمال کمتری دارد که برای حفظ امنیت جامعه تلاش کنند؛ چرا که به این موضوع که خود از ناحیه دیگران و شرایط اجتماعی آسیب نمی‌بینند اعتماد ندارند.

طبق این دیدگاه، کنش افراد از یک‌سو متأثر از شرایط اجتماعی و تفسیر کنشگران از شرایط و از سوی بر اساس انتخاب هدفمندشان انجام خواهد شد.

بنابراین مردم سنگان برای اینکه در حفظ امنیت اجتماعی جامعه محلی و به‌خصوص جامعه ملی خود سهم بیشتری داشته باشند، ابتدا باید در این جامعه احساس امنیت کنند و برای داشتن این احساس نیازمند اعتماد متقابل در روابط و تعاملات اجتماعی خود هستند؛ یعنی باید با افزایش اعتماد اجتماعی در آنان، احساس خطر کردن در روابط و شرایط اجتماعی یعنی احساس ناامنی در آنان کاهش یابد، چرا که چگونه می

شود افرادی که احساس امنیت ندارند برای حفظ امنیت تلاش کنند؟ بنابراین با توجه به نظریه‌های ذکر شده، اعتماد اجتماعی، احساس امنیت را بالا برده و به این ترتیب اعتماد اجتماعی بیشتر، تلاش افراد را برای ارتقای امنیت اجتماعی بیشتر می‌کند.

پیشینه تحقیق

اژگان (1392) در پژوهشی توصیفی- پیمایشی به بررسی رابطه اعتماد اجتماعی و احساس امنیت در مناطق مرزی هنگ نهبندان پرداخته است. نتایج تحقیق مذکور نشان دهنده این موضوع است که تأثیر اعتماد اجتماعی بر امنیت مرزها در سطح بسیار بالایی قرار دارد و هر چقدر میزان اعتماد مرزنشینان را بالا ببریم میزان امنیت در منطقه بالاتر و به تبع آن، میزان مشارکت مرزنشینان بالاتر رفته و به نیروهای مرزبان که نقش تأمین امنیت در منطقه را دارا هستند بسیار کمک خواهند کرد. در این پژوهش مشخص شده، بین شاخص اعتماد بین شخصی و امنیت مرز ارتباط مثبت و معناداری وجود دارد و بین اعتماد تعمیم یافته و بنیادین با امنیت ارتباط معناداری وجود ندارد.

تحقیق عنایت و دیگران (1391) با موضوع مطالعه اعتماد اجتماعی و احساس امنیت اجتماعی در میان جوانان 15 تا 29 ساله شهر شیراز و یاسوج نشان داده که احساس امنیت اجتماعی پاسخ‌گویان تحت تأثیر اعتماد قرار دارد. همچنین، اعتماد اجتماعی تعمیم یافته و نهادی هر دو موجب افزایش احساس امنیت اجتماعی می‌شوند؛ اما تأثیر اعتماد نهادی بر افزایش احساس امنیت سیاسی و قضایی چندین برابر تأثیر اعتماد تعمیم‌یافته است. در نهایت این که میزان احساس امنیت عمومی و اقتصادی به همان اندازه اعتماد نهادی، تحت تأثیر اعتماد تعمیم‌یافته قرار دارد.

پژوهش ضرابی و دیگران (1391) با عنوان سنجش عوامل مؤثر بر احساس امنیت شهروندان در شهر مشهد با تأکید بر عملکرد پلیس و رسانه‌های جمعی که به روش اسنادی و پیمایشی انجام گرفته است، نشان داده که بین احساس امنیت شهروندان شهر مشهد و شاخص‌های عملکرد رسانه‌ها و عملکرد پلیس رابطه معناداری وجود دارد. نوع فعالیت و عملکرد رسانه و پلیس بر احساس امنیت مؤثرند. در این بررسی متاهلان و مردان و افراد دارای تحصیلات بالاتر دارای احساس امنیت بیشتر هستند و با افزایش سن احساس امنیت نیز بالاتر می‌رود.

نتایج پژوهشی با عنوان رابطه مشارکت سیاسی و احساس امنیت اجتماعی در بین شهروندان اصفهانی که به روش پیمایشی انجام شده، نشان داده که همبستگی معناداری بین مشارکت سیاسی با احساس امنیت وجود دارد که در این بین مؤلفه روانی و انگیزشی مشارکت سیاسی متعارف، بیشترین رابطه را با احساس امنیت داشته است (هرسیج و اوغلو، 1391).

در تحقیقی که به روش اسنادی و پیمایشی به بررسی عوامل اجتماعی مؤثر بر امنیت اجتماعی زنان سرپرست خانوار در شهر ایلام پرداخته است، نتایج حاکی از آن بوده که حمایت خانواده، اعمال قانون و توانمندی زنان در امنیت اجتماعی زنان سرپرست خانوار تأثیر به‌سزایی دارد. بین نوع سازمان حمایتی و امنیت اجتماعی رابطه وجود دارد. با افزایش تحصیل، درآمد، شغل، حمایت خانواده و جامعه، امنیت اجتماعی آنان نیز بالا می‌رود. حمایت خانواده، توانمندی زنان و اعمال قانون، بیشترین تأثیر را بر امنیت اجتماعی زنان داشته است (سید میرزایی و دیگران، 1390).

بر اساس نتایج پژوهش جهانگیری و مساوات (1392) که با هدف بررسی عوامل اجتماعی مؤثر بر امنیت اجتماعی زنان 15 تا 40 ساله در شهر شیراز و به روش پیمایشی انجام گرفته، رابطه معناداری بین وضعیت تأهل، رضایت از وضعیت ظاهری، حمایت خانواده، رسانه‌های گروهی، تعهد مذهبی، نحوه برخورد دیگران، طبقه اقتصادی- اجتماعی، حضور نیروی انتظامی، اعتماد به نیروی انتظامی با احساس امنیت اجتماعی زنان وجود دارد.

نتایج یک تحقیق پیمایشی که با موضوع بررسی رابطه بین سرمایه اجتماعی و امنیت اجتماعی در بین ساکنان 18 سال به بالای شهر کاشان انجام شده است، نشان داده که سرمایه اجتماعی شهروندان بر احساس امنیت آنان مؤثر است و از بین ابعاد آن، بُعد اعتماد اجتماعی، شبکه مشارکت اجتماعی و آگاهی اجتماعی بر احساس امنیت تفاوت معنادار دارند (بحری‌پور و دیگران، 1391).

نبوی و همکاران (1389) تحقیقی با عنوان عوامل اقتصادی- اجتماعی بر احساس امنیت اجتماعی افراد که در بین افراد 16 سال به بالای شهر اهواز انجام داده‌اند که در آن احساس امنیت اجتماعی در سه بعد احساس امنیت جانی، احساس امنیت مالی و

احساس امنیت سیاسی بررسی شده است. مهم‌ترین یافته‌های تحقیق نشان داده که پایگاه اقتصادی- اجتماعی و هویت ملی تأثیر افزایشدهنده و دو متغیر احساس محرومیت نسبی و احساس بی‌قدرتی، اثر کاهنده‌ای بر احساس امنیت اجتماعی افراد دارند. همچنین متغیرهای هویت قومی و جنسیت، به ترتیب بر احساس امنیت جانی و احساس امنیت مالی افراد اثرگذارند.

ابراهیمی لویه (1385) با هدف بررسی اعتماد اجتماعی تعمیم یافته و عوامل اجتماعی مؤثر بر آن در تحقیقی پیمایشی در بین افراد 15 تا 65 ساله شهر گرمسار به این نتیجه رسیده که بین احساس امنیت و اعتماد اجتماعی رابطه مستقیم و معناداری وجود دارد و با بالا رفتن احساس امنیت، میزان اعتماد اجتماعی افزایش می‌یابد.

نویدینیا (1385) در پژوهشی اسنادی به تأمل نظری در مفهوم امنیت اجتماعی پرداخته که پس از بررسی وجوه تمایز مفهومی امنیت اجتماعی از امنیت ملی و امنیت عمومی بیان می‌کند که تحقق امنیت اجتماعی باعث گشایش درهای سازگاری و افزایش مراودات بین گروه‌ها و افشار اجتماعی گوناگون می‌شود و فضای اجتماعی بازتری را ایجاد می‌کند.

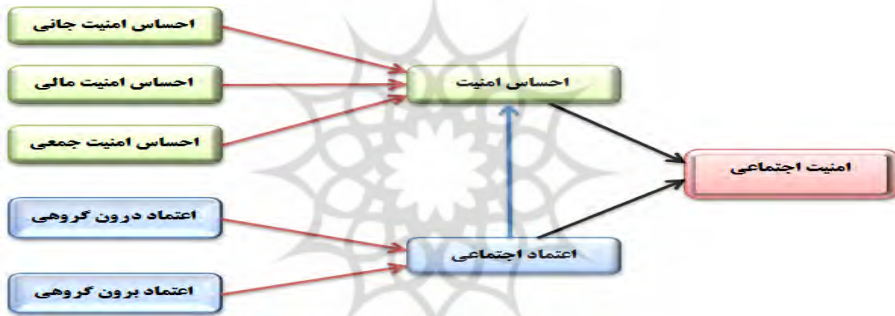
تحقیقات داخلی زیادی درباره امنیت و اعتماد انجام شده که در بعضی از آنان امنیت به عنوان متغیر وابسته، تحت تأثیر عوامل مختلف انجام شده از جمله (قربان‌زاده سوار، 1387؛ مختاری و دیگران، 1391؛ کامران و عبادتی نظری، 1389) در پژوهش‌های دیگری (گروسی و دیگران، 1385؛ احمدی و دیگران، 1386؛ بیات، 1388) امنیت به‌عنوان متغیر وابسته و اعتماد به عنوان متغیر مستقل مطرح شده است.

در مجموع، تحقیقات انجام شده داخلی (رفیع‌پور، 1373؛ حبیبی، 1377؛ شارع‌پور، 1380؛ ابراهیمی لویه، 1385؛ غفاری، 1383 و 1385؛ آزاد ارمکی، 1383؛ ساعی، 1389؛ کتابی و دیگران 1389؛ عنایت و دیگران 1391؛ بیدل و محمودزاده، 1391؛ بیدل و دیگران، 1393) رشد بی‌اعتمادی را در جامعه ایران اعلام داشته‌اند. همچنین نتایج تحقیقات دیگر (ربانی خوراسگانی، 1380؛ قاسمی، 1381؛ علیخواه و نجیبی ربیعی، 1384؛ کرامتی، 1387) بیانگر کاهش میزان احساس امنیت اجتماعی در ایران هستند.

بیشتر تحقیقات به روش پیمایشی انجام شده و در این تحقیقات عوامل اجتماعی مؤثر بر امنیت به طور کلی یا در قالب سرمایه اجتماعی در نظر گرفته شده که اعتماد اجتماعی یکی از این عوامل یا یکی از ابعاد سرمایه اجتماعی بوده است.

تحقیقی که همانند تحقیق حاضر، مستقیماً به بررسی رابطه بین اعتماد اجتماعی با امنیت اجتماعی پردازد، کمتر انجام گرفته است، به خصوص اینکه در همه این تحقیقات فقط رابطه یکی از متغیرهای امنیت و احساس امنیت با عوامل دیگر به صورت پیمایشی مورد بررسی قرار گرفته است، اگرچه در برخی از این تحقیقات به بررسی تفاوت بین احساس امنیت و امنیت اجتماعی به لحاظ نظری پرداخته شده است.

آنچه تحقیق حاضر را متمایز می‌سازد، تحلیل آماری رابطه بین احساس امنیت و امنیت اجتماعی است که در تحقیقات دیگر مورد توجه قرار نگرفته است.

شکل (1) - مدل نظری تحقیق مبنی بر تأثیر اعتماد بر احساس امنیت و حفظ امنیت اجتماعی

فرضیه‌های تحقیق

- 1- میزان امنیت اجتماعی در بین مردم شهر سنگان بالا نیست.
- 2- میزان احساس امنیت در بین مردم شهر سنگان بالا نیست.
- 3- میزان اعتماد اجتماعی در بین مردم شهر سنگان پایین است.
- 4- بین اعتماد اجتماعی و احساس امنیت رابطه وجود دارد.
- 5- بین اعتماد اجتماعی و حفظ امنیت اجتماعی رابطه وجود دارد.
- 6- بین احساس امنیت و حفظ امنیت اجتماعی رابطه وجود دارد.

روش‌شناسی تحقیق

تحقیق حاضر به روش پیمایشی و با استفاده از پرسش‌نامه محقق ساخته انجام شده که این پرسش‌نامه از 4 بخش تشکیل شده است؛ بخش اول سؤال‌های مربوط به متغیرهای زمینه‌ای (جنس، سن و تأهل)، بخش دوم، سوم و چهارم سؤال‌هایی در قالب طیف لیکرت درباره اعتماد اجتماعی، احساس امنیت و حفظ امنیت اجتماعی بوده است. جامعه آماری تحقیق حاضر که در سال 1393 انجام گرفته، مردم شهر سنگان¹ با جمعیتی معادل 9500 بوده که حجم نمونه پس از قرار دادن مقادیر معلوم در فرمول کوکران 370 نفر تعیین شده که برای تخصیص حجم نمونه افراد 20 سال به بالا به روش تصادفی انتخاب شده است، برای جمع‌آوری اطلاعات از ابزار پرسش‌نامه و برای پردازش داده‌ها از آماره‌های توصیفی و استنباطی از نرم افزار spss استفاده شده است.

سنج‌های تحقیق

اعتماد اجتماعی

«اعتماد اجتماعی بر انتظارات و تعهدات اکتسابی و تأیید شده به لحاظ اجتماعی دلالت دارد که افراد نسبت به یکدیگر و نسبت به سازمان‌ها و نهادهای مربوط به زندگی اجتماعی خود دارند» (ازکیا و غفاری، 1380: 90).

«اعتماد اجتماعی یعنی حس اطمینان خاطر نسبت به صداقت و درستی کنشگران در پندار و گفتار و کردارشان که فرد در تعاملات اجتماعی به آن نیاز دارد» (بیدل و دیگران، 1393).

گیدنز انواع اعتماد را به این صورت بیان کرده است؛ اعتماد بنیادین که جهت‌گیری عاطفی - شناختی به سوی دیگران است. اعتماد بین فردی، اعتماد به افراد آشنا و افرادی که در روابط رودررو می‌شناسیم است. اعتماد تعمیم یافته یا اعتماد به افرادی که نمی

1- شهر سنگان در استان خراسان رضوی با مساحت 315 کیلومتر مربع با 123 کیلومتر مرز مشترک با کشور افغانستان در مرکزیت طول جغرافیایی 30 درجه و 60 عرض جغرافیایی 30 درجه و 34 درجه واقع است و ارتفاع متوسط منطقه 1700 متر از سطح دریا می باشد. (www.esangan.ir) طبق سرشماری سال 1390 مرکز آمار ایران جمعیت بخش سنگان 22196 و جمعیت شهر سنگان حدود 9500 نفر بوده است. (www.ama.org.ir)

شناسیم؛ مانند شهروندانی که با آنان همشهری هستیم. اعتماد نهادی یعنی اعتماد به سازمان‌ها و نهادها و افراد حقوقی مانند پلیس، قضات، اساتید و معلمان، هنرمندان و... (گیدنز، 1377).

از نظر فوکویاما تمامی گروه‌های اجتماعی دارای میزان خاصی از شعاع اعتمادند. شعاع اعتماد به معنای میزان گستردگی دایره همکاری و اعتماد متقابل اعضای یک گروه است (فوکویاما، 1379).

فوکویاما گستره اعتماد را با مفهوم شعاع اعتماد، به صورت گروهی و فراگروهی تا سازمان‌های غیردولتی، گروه‌های مذهبی و نژادی در نظر می‌گیرد (فوکویاما، 1384: 174).

با توجه به ابعاد اعتماد در نظر گیدنز (1377) و فوکویاما (1384) در پژوهش حاضر اعتماد اجتماعی در دو بعد اعتماد برون گروهی (ترکیبی از اعتماد تعمیم‌یافته و مدنی گیدنز) و اعتماد درون گروهی (اعتماد بین فردی گیدنز) مطرح شده است.

احساس امنیت

امنیت از نظر لغوی به معنی ایمنی، آرامش و آسودگی است (عمید، 1379: 233). احساس امنیت با امنیت متفاوت است. امنیت مفهومی بیرونی و عینی و احساس امنیت مفهومی درونی و ذهنی است (احمدی 1385: 273).

«امنیت در مفهوم ذهنی آن، یعنی فقدان احساس ترس از این‌که به ارزش‌های افراد حمله شود» (مولر²، 2000: 1).

«احساس امنیت پدیده‌ای روان‌شناختی - اجتماعی است. این احساس ناشی از تجربه های مستقیم و غیرمستقیم افراد از شرایط و اوضاع محیط پیرامون است که افراد مختلف به صورت‌های گوناگون آن را تجربه می‌کنند» (بیات، 1388: 15).

در پژوهش حاضر، «احساس امنیت بیانگر آسودگی خاطر فرد است که نیازهایش در طول زمان برآورده می‌شود و به رهایی فرد از ترس و نگرانی و حفظ خود از حال و آینده مربوط می‌شود» (ابراهیمی لویه، 1385: 71).

چلبی برای علقه امنیتی چهار بعد اساسی قائل شده است؛ شامل امنیت مالی، امنیت جانی - بهداشتی، امنیت جمعی-گروهی و امنیت فکری (چلبی، 1383: 32؛ 1386: 107). در تحقیق حاضر با توجه به تقسیم‌بندی چلبی برای احساس امنیت فقط سه بُعد جانی و مالی و جمعی در نظر گرفته شده است.

امنیت اجتماعی

امنیت اجتماعی هر جامعه یکی از نیازهای اساسی است. امنیت در مفهوم عینی آن، اندازه‌گیری فقدان تهدید علیه ارزش‌هاست (مولر، 2000: 1).

«امنیت اجتماعی یعنی طراحی نظام امنیتی چنان باشد که مال و جان مردم جامعه در امان باشد. در این مفهوم، حفظ جان و مال افراد جامعه از مسئولیت‌های مهم هر حاکمیتی محسوب می‌شود» (لرنی، 1383: 13).

«اگر امنیت اجتماعی را شامل تمهیداتی برای حفظ زندگی اعضای جامعه و سپس حفظ راه و روش زندگی آنان بدانیم، می‌توان امنیت اجتماعی را رفع تهدید از عنصر اتصال‌دهنده اعضای جامعه به یکدیگر در نظر گرفت» (گروسی، 1386: 29).

بوزان³ معتقد است که امنیت اجتماعی به مقابله با خطرهایی می‌پردازد که به صورت نیروی بالقوه یا بالفعل هویت افراد جامعه را تهدید می‌کنند (نویدینیا، 1382).

در تحقیق حاضر با توجه به تعریف بوزان و لرنی، مفهوم امنیت اجتماعی، یعنی رفع تهدیدها و خطرهایی که زندگی اجتماعی و ارزش‌های افراد را تهدید می‌کند.

امنیت را می‌توان از چند جهت بررسی کرد؛ امنیت ملی، از یک‌سو به شرایط تأمین و حفظ موجودیت نظام درون و بیرون مرزها و از سوی دیگر، به توانایی‌های نظام در محیط درونی و پیرامونی توجه دارد. امنیت عمومی، ناظر بر تولید اوضاعی است که در آن منافع، مصالح و حقوق افراد، گروه‌ها و نهادهای اجتماعی تأمین می‌شود. امنیت داخلی، ناظر بر فراهم‌سازی بستر مناسب برای حفظ امنیت حاکمیت است (طاهری و دیگران، 1391: 24). در تحقیق حاضر معرف‌های امنیت اجتماعی با توجه به این سه بُعد مطرح شده تنظیم شده است.

جدول شماره (1): تعریف عملیاتی متغیرهای تحقیق

متغیرها	ابعاد	تعریف عملیاتی (معرفها)	تعداد گویه
	اعتماد درون گروهی (فوکویاما، 1384)	اعتماد به خانواده و دوستان و خویشاوندان، آشنایان و همکاران و همشهریان در حسن رفتار. (گیدنز، 1377)	3
اعتماد اجتماعی	اعتماد برون گروهی (فوکویاما، 1384)	اعتماد به صحت اجرای تصمیمات و قوانین دولتی، صداقت گفتاری و کرداری مسئولان، درستکاری و صداقت مسئولان در توجه به خواسته مردم شهر، رعایت عدالت در اجرای قوانین نسبت به مردم و دیگر گروه‌ها توسط مسئولان، اعتماد به صداقت غریبه‌ها و مردم غیربومی در امور اجتماعی (مهاجرین) و اعتماد به حسن رفتار آنان نسبت به مردم شهر (گیدنز، 1377).	7
	احساس امنیت جانی (چلبی، 1383 و 1386)	احساس اطمینان از امنیت جان خود و فرزندان و ناموس و شرف خود و خانواده - جان قوم و گروه خودی	3
احساس امنیت	احساس امنیت مالی (چلبی، 1383 و 1386)	نداشتن نگرانی برای از دست دادن مال و جای زندگی، نداشتن نگرانی برای تأمین آینده کاری خود و فرزندان خود	4
	احساس امنیت جمعی (چلبی، 1383 و 1386)	امنیت داشتن در رفت و آمدهای اجتماعی و سهولت در تعاملات با دیگر گروه‌ها و افراد (به‌خصوص مهاجران دائمی و فصلی) احترام داشتن در بین اقوام غیرهمشهری	4
امنیت اجتماعی	دفاع از هنجارها و رعایت قوانین ملی، همکاری با مسئولان در اجرای قوانین، رعایت قوانین ملی دولتی در اجرای قوانین، ترجیح قوانین و ارزش‌های ملی بر ارزش‌های قومی و گروهی - همکاری با نیروهای انتظامی در حفظ امنیت شهر، امنیت روستاهای مجاور محل سکونت، همکاری و مشارکت در مبارزه با اشرار و گروه‌های مخالف داخلی - دفاع از مردم ایران در مقابل هجوم بیگانه، دفاع از فرهنگ و ارزش‌های ملی جامعه، دفاع از مرزها و سرزمین و شرکت در جنگ، ترجیح مصالح ملی به قومی (طاهری و دیگران، 1391)	دفاع از هنجارها و رعایت قوانین ملی، همکاری با مسئولان در اجرای قوانین، رعایت قوانین ملی دولتی در اجرای قوانین، ترجیح قوانین و ارزش‌های ملی بر ارزش‌های قومی و گروهی - همکاری با نیروهای انتظامی در حفظ امنیت شهر، امنیت روستاهای مجاور محل سکونت، همکاری و مشارکت در مبارزه با اشرار و گروه‌های مخالف داخلی - دفاع از مردم ایران در مقابل هجوم بیگانه، دفاع از فرهنگ و ارزش‌های ملی جامعه، دفاع از مرزها و سرزمین و شرکت در جنگ، ترجیح مصالح ملی به قومی (طاهری و دیگران، 1391)	12
زمینه‌ای	جنس، سن، تاهل		

روایی پژوهش، به شیوه اعتبار صوری و با مراجعه و تبادل نظر با افراد متخصص و صاحب‌نظر تضمین شده است. به این منظور پرسش‌نامه طراحی شده به همراه چارچوب نظری و فرضیه‌های پژوهش در اختیار استادان قرار داده شده و نظر آنها در تدوین نهایی

پرسش‌نامه مورد استفاده قرار گرفته است. برای سنجش پایایی ابزار اندازه‌گیری از آلفای کرونباخ⁴ استفاده شده که آلفای به دست آمده به این صورت بوده است.

جدول شماره (2): میزان آلفای کرونباخ متغیرها و ابعاد آن

متغیر	آلفای کرونباخ	تعداد گویه
اعتماد اجتماعی	0/62	10
حفظ امنیت اجتماعی	0/84	12
احساس امنیت	0/84	11

یافته‌های تحقیق

الف) یافته‌های توصیفی

در نتیجه تحقیق مشخص شده است که 45/9 درصد را زنان، 54/1 درصد را مردان تشکیل می‌دهند. 75/4 درصد افراد متأهل و 24/6 درصد افراد مجرد هستند. میانگین سنی افراد 35 بوده است. بیشترین پاسخ‌گویان را مردان و متأهلین تشکیل داده‌اند.

جدول شماره (3): توزیع فراوانی پاسخ‌گویان بر حسب جنس

متغیر	فراوانی	درصد فراوانی	فراوانی تجمعی	درصد فراوانی تجمعی
مرد	200	1/54	1/54	1/54
زن	170	9/45	9/45	0/100
جمع	370	0/100	0/100	

جدول (4): توزیع فراوانی پاسخ‌گویان بر حسب تأهل

متغیر	فراوانی	درصد فراوانی	فراوانی تجمعی	درصد فراوانی تجمعی
مجرد	91	6/24	6/24	6/24
متأهل	279	4/75	4/75	0/100
جمع	370	0/100	0/100	

جدول شماره (5): توزیع فراوانی پاسخ‌گویان بر حسب سن

متغیر	سن
داده معتبر	365
داده اظهار نشده	5

4- Cronbach's Alpha

متغیر	سن
میانگین	0822/35
میانه	0000/34
نما	00/37
انحراف معیار	56632/10
واریانس	647/111
کمینه	00/20
بیشینه	00/65

مطابق با جدول شماره شش میانگین نمره متغیر مستقل «اعتماد اجتماعی» 2، میانگین متغیر «احساس امنیت» 2/1 از 5 و میانگین متغیر وابسته، «حفظ امنیت اجتماعی» 2/7 از 5 بوده است. این نتایج نشان‌دهنده کاهش اعتماد مردم در روابط اجتماعی و کاهش میزان احساس امنیت در بین آنان است. میانگین حفظ امنیت اجتماعی نیز مقدار اندکی از متوسط بالاتر است.

جدول شماره (6): توزیع فراوانی نمره میانگین پاسخ‌گویان برحسب متغیرهای اصلی

شاخص آماری	اعتماد اجتماعی	احساس امنیت	حفظ امنیت اجتماعی
میانگین	0167/2	1961/2	7811/2
انحراف معیار	991440/	07614/1	22670/1
واریانس	9830/	158/1	505/1
کمینه	00/1	00/1	00/1
بیشینه	00/5	00/5	00/5

(ب) یافته‌های استنباطی

مطابق اطلاعات جدول شماره هفت، با توجه به نتیجه آزمون پیرسون، بین احساس امنیت و اعتماد اجتماعی رابطه معنادار مستقیم وجود دارد، به این صورت که با افزایش اعتماد اجتماعی افراد، احساس امنیت افزایش می‌یابد. رابطه بین احساس امنیت و حفظ امنیت اجتماعی معنادار بوده، به این صورت که بین احساس امنیت و امنیت اجتماعی رابطه وجود دارد؛ یعنی با افزایش احساس امنیت در افراد، تلاش آنان برای حفظ امنیت اجتماعی بیشتر خواهد بود. بین متغیر اعتماد اجتماعی و حفظ امنیت اجتماعی نیز

رابطه معنادار مثبت وجود دارد؛ یعنی با افزایش اعتماد اجتماعی تلاش افراد برای حفظ امنیت اجتماعی بیشتر می‌شود.

جدول شماره (7): همبستگی بین متغیرهای فاصله‌ای

متغیر	احساس امنیت	اعتماد اجتماعی	حفظ امنیت اجتماعی
احساس امنیت	1		
اعتماد اجتماعی	0/183**	1	
حفظ امنیت اجتماعی	0/598**	0/372**	1

$$P < 0/01^{**}$$

رگرسیون چندگانه

در رگرسیون چندگانه که به روش گام به گام انجام شده است (طبق جدول شماره هشت)، از تعداد 8 متغیر وارد شده در مدل یک، متغیرهای (احساس امنیت جمعی، سن، احساس امنیت جانی، اعتماد برون‌گروهی، تأهل) در مدل باقی مانده‌اند که در مدل نهایی آن مقدار ضریب تعیین $R^2=0/62$ بوده است؛ یعنی حدود 62 درصد از واریانس متغیر وابسته (حفظ امنیت اجتماعی) از طریق این متغیرها، قابل پیش‌بینی است. مقایسه Beta برای هر 5 متغیر باقیمانده در مدل نهایی مشخص کرده است که «احساس امنیت جمعی» با ضریب 0/60 بیشترین تأثیر مستقیم را بر حفظ امنیت اجتماعی داشته است.

در مدل دو، از متغیرهای وارد شده، متغیرهای (احساس امنیت جانی، جنس، اعتماد برون‌گروهی، اعتماد درون‌گروهی) در مدل باقی مانده‌اند که در گام چهارم مقدار ضریب تعیین $R^2=0/57$ بوده است؛ یعنی حدود 57 درصد از واریانس متغیر وابسته (احساس امنیت جمعی) از طریق این متغیرها، قابل پیش‌بینی است. مقایسه Beta برای هر 4 متغیر باقیمانده در مدل نهایی مشخص کرده است که «احساس امنیت جانی» با ضریب 0/62 بیشترین تأثیر مستقیم را بر احساس امنیت جمعی داشته است.

در مدل سه، از طریق این متغیرها (احساس امنیت مالی، اعتماد برون‌گروهی، سن و تأهل) حدود 42 درصد از واریانس متغیر وابسته (احساس امنیت جانی)، قابل پیش‌بینی است که در این بین «احساس امنیت مالی» با ضریب 0/59 بیشترین تأثیر مستقیم را بر احساس امنیت جانی داشته است.

در مدل چهار، متغیرهای (اعتماد درون گروهی، اعتماد برون گروهی، سن و جنس) در مدل باقی مانده که حدود 15 درصد از واریانس متغیر وابسته (احساس امنیت مالی) از طریق این متغیرها، قابل پیش‌بینی است که در این میان «اعتماد درون گروهی» با ضریب 0/27 بیشترین تأثیر مستقیم را بر احساس امنیت مالی داشته است.

جدول شماره (8): الگوهای رگرسیونی تحلیل مسیر

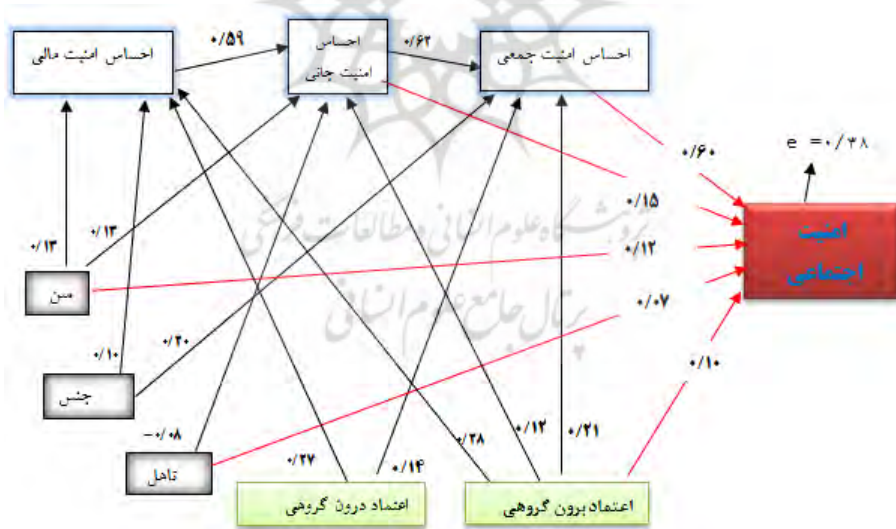
مدل 1			Adjusted R Square= 0/622	R Square= 0/627	R= 0/792
Sig	Beta	B	متغیر وابسته: حفظ امنیت اجتماعی		
0/000		14/567	مقدار ثابت		
0/000	0/606	0/892	احساس امنیت جمعی		
0/001	0/120	0/103	سن		
0/001	0/158	0/365	احساس امنیت جانی		
0/003	0/104	0/211	اعتماد برون گروهی		
0/028	0/075	1/548	تأهل		
مدل 2			Adjusted R Square= 0/572	R Square= 0/580	R= 0/761
Sig	Beta	B	متغیر وابسته: احساس امنیت جمعی		
0/000		-6/797	مقدار ثابت		
0/000	0/622	0/974	احساس امنیت جانی		
0/000	0/200	2/465	جنس		
0/000	0/216	0/299	اعتماد برون گروهی		
0/000	0/144	0/398	اعتماد درون گروهی		
مدل 3			Adjusted R Square= 0/422	R Square= 0/428	R= 0/654
Sig	Beta	B	متغیر وابسته: احساس امنیت جانی		
0/580		-0/512	مقدار ثابت		
0/000	0/598	0/689	احساس امنیت مالی		
0/004	0/121	0/107	اعتماد برون گروهی		
0/001	0/137	0/051	سن		
0/039	-0/387	-0/781	تأهل		
مدل 4			Adjusted R Square= 0/153	R Square= 0/163	R= 0/404
Sig	Beta	B	متغیر وابسته: احساس امنیت مالی		
0/051		-2/452	مقدار ثابت		
0/000	0/278	0/425	اعتماد درون گروهی		
0/000	0/286	0/219	اعتماد برون گروهی		
0/007	0/133	0/043	سن		
0/027	0/109	0/744	جنس		

تحلیل مسیر

با توجه به نمودار تحلیل مسیر و جدول تأثیرات علی متغیرها که از نتایج آزمون رگرسیون استخراج شده است، احساس امنیت جمعی با ضریب $0/60$ بیشترین تأثیر را بر متغیر حفظ امنیت اجتماعی داشته است سپس احساس امنیت جانی و اعتماد برون‌گروهی در مراتب بعدی تأثیرگذاری قرار داشته‌اند.

از بین متغیرهای زمینه‌ای متغیر سن و تأهل به‌طور مستقیم و غیر مستقیم و متغیرجنس به صورت مستقیم بر حفظ امنیت اجتماعی مؤثر بوده‌اند. از بین ابعاد اعتماد اجتماعی؛ اعتماد درون‌گروهی و از بین ابعاد احساس امنیت؛ احساس امنیت مالی کمترین تأثیر را بر حفظ امنیت اجتماعی داشته‌اند.

اما در مورد ارتباط بین ابعاد متغیرها مشخص شد که اعتماد برون‌گروهی، اعتماد درون‌گروهی، احساس امنیت جانی و جنسیت بر احساس امنیت جمعی مؤثر بوده‌اند. اعتماد برون‌گروهی، احساس امنیت مالی، تأهل و سن بر احساس امنیت جانی مؤثر بوده و اعتماد برون‌گروهی، درون‌گروهی، جنس و سن بر احساس امنیت مالی تأثیر داشته‌اند.

شکل (2) - نمودار الگوی تحلیل تجربی تحقیق با استفاده از تحلیل مسیر

جدول شماره (9): تأثیرات مسقیم و غیرمستقیم متغیرهای تحقیق بر حفظ امنیت اجتماعی

اثر مستقیم	اثر غیر مستقیم	اثر کل	
0/104	0/232	0/336	اعتماد برون گروهی - حفظ امنیت اجتماعی
-	0/143	0/143	اعتماد درون گروهی - حفظ امنیت اجتماعی
0/606	-	0/606	احساس امنیت جمعی - حفظ امنیت اجتماعی
0/158	0/372	0/53	احساس امنیت جانی - حفظ امنیت اجتماعی
-	0/219	0/219	احساس امنیت مالی - حفظ امنیت اجتماعی
0/120	0/076	0/196	سن - حفظ امنیت اجتماعی
-	0/141	0/141	جنس - حفظ امنیت اجتماعی
0/075	-0/029	0/046	تأهل - حفظ امنیت اجتماعی

نتیجه گیری

تصور کردن جامعه‌ای دارای امنیت اجتماعی بدون وجود احساس امنیت بی‌معناست. یکی از اصلی‌ترین مؤلفه‌هایی که امنیت را ارتقاء می‌بخشد و جامعه را سالم، آرام و مطلوب می‌سازد اعتماد اجتماعی است.

از منظر جامعه‌شناسی، حفظ و تقویت سرمایه اجتماعی (اعتماد) به مثابه علت یا متغیر مستقل، موجب تأسیس امنیت اجتماعی به عنوان معلول یا متغیر وابسته می‌شود؛ زیرا سرمایه اجتماعی به مثابه قواعد و راهنمای عمل در متن‌ها و موقعیت‌های مختلف اجتماعی به صورت یک علت به بروز رفتارهای خاص مطابق با متن‌ها و موقعیت‌های اجتماعی مختلف می‌انجامد (تقی‌لو، 1385: 248).

با توجه به فرضیه اول تحقیق (میزان امنیت اجتماعی در بین مردم شهر سنگان بالا نیست)، نتیجه نشان داد که میانگین حفظ امنیت اجتماعی به مقدار 2/7 از نمره 5 بوده است. چنانچه این مقدار را از نمره 5 یعنی حد بیشینه کم کنیم، نمره‌ای معادل 2/3 به دست می‌آید؛ این امر به آن معناست که میزان امنیت اجتماعی در بین مردم سنگان در حد متوسط بوده است؛ یعنی میزان تلاش این گروه برای گسترش و حفظ امنیت اجتماعی جامعه خود در سطح متوسط است. در پژوهش حاضر، بین احساس امنیت و حفظ امنیت اجتماعی تمایز وجود دارد که این هماهنگی با تحقیق هاشمیان فر و کشاورز (1391) است.

طبق یافته‌های تحقیق میزان احساس امنیت نیز در بین مردم 2/1 از نمره 5 بوده است که در سطح پایین قرار دارد و به این وسیله فرضیه دوم تحقیق (میزان احساس امنیت در بین مردم شهر سنگان بالا نیست) تأیید شده که با نتایج تحقیق هاشمیان فر و دیگران (1392) که نشان داده است، میزان احساس امنیت 9 از 24 یعنی در سطح پایین بوده است هماهنگ است؛ اما ساروخانی و نویدنیا (1385) مجموع میزان احساس امنیت را متوسط اعلام کرده‌اند. با توجه به نتیجه تحقیق حاضر می‌توان گفت کاهش اعتماد اجتماعی، پایین آمدن سطح احساس امنیت و در نتیجه تلاش کمتر برای حفظ امنیت اجتماعی را به دنبال خواهد داشت.

فرضیه سوم تحقیق، (میزان اعتماد اجتماعی در بین مردم شهرسنگان پایین است) نیز تأیید شد، به این صورت که میانگین میزان اعتماد اجتماعی نیز در جامعه سنگان، 2 از نمره 5، یعنی در سطح پایین بوده است که هماهنگ با نتایج تحقیقات (ساعی، 1389؛ کتابی و دیگران 1389؛ عنایت و دیگران 1391؛ بیدل و محمودزاده، 1391؛ بیدل و دیگران، 1393) که میزان اعتماد اجتماعی را در سطح پایین اعلام کرده‌اند، می‌باشد.

به دنبال بررسی فرضیه‌های چهارم تحقیق، (بین اعتماد اجتماعی و احساس امنیت رابطه وجود دارد) و فرضیه پنجم، (بین اعتماد اجتماعی و امنیت اجتماعی رابطه وجود دارد)، نتایج آزمون پیرسون نشان داده که رابطه بین اعتماد اجتماعی با احساس امنیت و حفظ امنیت اجتماعی معنادار و مثبت بوده، به این ترتیب که با افزایش اعتماد اجتماعی، احساس امنیت و حفظ امنیت اجتماعی در بین سنگانی‌ها افزایش می‌یابد. در تحقیق حسن‌زاده ثمرین و دیگران (1393) نیز بین اعتماد اجتماعی (بعد رابطه‌ای سرمایه اجتماعی) و امنیت اجتماعی رابطه معنادار مثبت وجود داشته است. در مورد فرضیه ششم «بین احساس امنیت و امنیت اجتماعی رابطه وجود دارد». نتایج آزمون، فرضیه مذکور را تأیید کرده و نشان داد که احساس امنیت با حفظ امنیت رابطه معنادار مثبت داشته به این صورت که با افزایش احساس امنیت تلاش افراد برای حفظ امنیت اجتماعی نیز افزایش می‌یابد.

به دنبال بررسی رابطه بین ابعاد اعتماد اجتماعی و ابعاد احساس امنیت، نتایج آزمون رگرسیون نشان داد که متغیرهای باقی‌مانده در مدل، 62 درصد از تغییرات مربوط به متغیر تابع، یعنی حفظ امنیت اجتماعی را تبیین کرده‌اند که در این بین احساس امنیت جمعی با ضریب 0/60 بیشترین تأثیر را داشته است. در مجموع، آزمون تحلیل مسیر

نشان داد که در بررسی اثرات کلی متغیرها بر حفظ امنیت اجتماعی، احساس امنیت جانی و جمعی و اعتماد درون‌گروهی به ترتیب بیشترین میزان تأثیر را داشته‌اند. همچنین آزمون، نشان‌دهنده این بوده که بین ابعاد اعتماد اجتماعی با ابعاد احساس امنیت رابطه وجود داشته است، به این صورت که اعتماد درون‌گروهی فقط بر احساس امنیت جمعی و مالی تأثیرگذار بوده است؛ ولی اعتماد برون‌گروهی بر همه ابعاد احساس امنیت (جمعی، مالی و جانی) مؤثر بوده است که با نتایج اژگان (1392) که نشان داده است، اعتماد تعمیم یافته و بنیادین بر احساس امنیت تأثیر ندارد، همخوانی نداشته است.

با توجه به یافته‌های تحقیق می‌توان نتیجه گرفت که شرایط اجتماعی شهر سنگان به گونه‌ای بوده است که مردم احساس ناامنی و در نتیجه بیشتر احساس خطر کرده و به افراد جامعه، مسئولان در اجرای قوانین و حتی به همدیگر اعتماد ندارند و در نتیجه در زندگی اجتماعی خود از آرامش و اطمینان خاطر در حد مطلوب برخوردار نیستند؛ بنابراین می‌توان گفت، ضعف در جلب اعتماد باعث کاهش حس امنیت در جامعه شده و گسترش احساس ناامنی به دلیل وجود شرایط اجتماعی نامطلوب، بر حفظ امنیت اجتماعی تأثیرگذار خواهد بود.

پیشنهادها

- تلاش هر چه بیشتر نهادهای رسمی برای مبارزه با قاچاقچیان مواد مخدر و اشرار داخلی در منطقه مرزی برای افزایش امنیت جانی مردم این مناطق.
- رسیدگی به اوضاع اقتصادی و تأمین رفاه بیشتر مردم در تأمین نیازهای اولیه برای افزایش احساس امنیت مالی.
- اشتغال‌زایی برای جلوگیری از قاچاق مواد مخدر توسط مردم این مناطق و در نتیجه جلب مشارکت مردم در مبارزه با قاچاقچیان. به خصوص به کارگیری افراد بومی در معادن غنی سنگ آهن سنگان که می‌تواند منبع اشتغال و درآمدی خوبی برای مردم بومی باشد.
- بهره‌گیری از تفکر و توان افراد بومی برای حفظ امنیت در منطقه مرزی.

- توجه و احترام به عقاید و ارزش‌های گروه‌های قومی و مذهبی برای افزایش امنیت جمعی و گروهی و در نتیجه احترام متقابل آنها برای دیگر گروه‌های جامعه و حفظ ارزش‌های ملی.

- ابراهیمی لویه، عادل (1385). اعتماد اجتماعی و عوامل مؤثر بر آن در بین مردم شهر گرمسار. پیک نور، سال هفتم، شماره سوم، صص 84-65.
- احمدی علی، اصغر (1385). امنیت و احساس امنیت، فصلنامه تخصصی و کاربردی مطالعات امنیت اجتماعی. شماره 4 و 5، تهران: انتشارات آشنایی.
- ازکیا، مصطفی؛ غفاری، غلامرضا (1380). بررسی رابطه بین اعتماد و مشارکت اجتماعی در نواحی روستایی شهرستان کاشان. نامه علوم اجتماعی، صص 31-3.
- ازگان، سلیمان (1392). بررسی و شناسایی رابطه اعتماد اجتماعی و تأثیر آن بر امنیت (مطالعه موردی: مرزنشینان نهبندان هنگ مرزی). فصلنامه دانش انتظامی خراسان جنوبی، سال دوم، شماره دوم، پیاپی پنجم، تابستان، صص 24-9.
- اوجاقلو، سجاده؛ محمدجواد، زاهدی (1384). بررسی اعتماد اجتماعی و عوامل مؤثر بر آن در بین ساکنان شهر زنجان. مجله جامعه‌شناسی ایران، دوره 6، شماره 4، صص 125-92.
- بحری‌پور، عباس؛ ذوالفقاری، ابولفضل؛ رستگار، خالد امیر (1391). بررسی رابطه بین سرمایه اجتماعی و احساس امنیت اجتماعی (مطالعه موردی شهر کاشان). پژوهش‌های راهبردی امنیت و نظم اجتماعی، سال اول، شماره چهارم، صص 109-89.
- بیات، بهرام (1388). جامعه‌شناسی احساس امنیت. تهران: امیر کبیر.
- بیدل، پری‌ناز؛ محمودزاده، علی اکبر (1391). بررسی میزان تعلق اجتماعی مردم به جامعه ایران و رابطه آن با اعتماد اجتماعی و فرد گرایی افراطی. فصلنامه تحقیقات فرهنگی، دوره 5، شماره 2، صص 63-31.
- بیدل، پری‌ناز؛ محمودزاده، علی اکبر؛ صادقی، احمد (1393). رابطه بین اعتماد اجتماعی و فردگرایی افراطی در شهر مشهد. فصلنامه رفاه اجتماعی، دوره 14 شماره 55، صص 199-167.
- پوراحمد، احمد؛ عیوضلو، محمود؛ حامد، منیژه؛ عیوضلو، داوود؛ رضایی، فرشته (1391). بررسی رابطه دینداری و احساس امنیت در فضاهای شهری و روستایی. (مورد مطالعه: شهرستان کوه‌دشت)، پژوهش‌های راهبردی امنیت و نظم اجتماعی، سال اول، صص 20-1.
- تقی لو، فرامرز (1385). بررسی رابطه سرمایه اجتماعی با امنیت اجتماعی. فصلنامه مطالعات راهبردی، سال نهم، شماره دوم، صص 257-239.

- جهانگیری، جهانگیر؛ مساوات، ابراهیم (1392). بررسی عوامل مؤثر بر امنیت اجتماعی زنان شهر شیراز. (مورد مطالعه: زنان 15 تا 45 سال)، پژوهش‌های راهبردی امنیت و نظم اجتماعی، سال دوم، شماره پیاپی 6، شماره دوم، پاییز و زمستان، صص 41-55.
- چلبی، مسعود (1375). جامعه‌شناسی نظم، تشریح و تحلیل نظری نظم اجتماعی. تهران: نشر نی.
- چلبی، مسعود (1386). تحلیل اجتماعی در فضای کنش. چاپ اول، تهران: نشر نی.
- چلبی، مسعود (1383). چارچوب مفهومی پیمایش ارزش‌ها و نگرش ایرانیان. تهران: انتشارات طرح‌های ملی.
- حسینی، حسین (1386). احساس امنیت: تأملی نظری بر پایه یافته‌های پژوهشی. فصلنامه امنیت، سال پنجم، صص 27-51.
- حسن زاده ثمرین، تورج؛ همتی گیلانی، مهناز؛ مسعودی‌گزی، منیره (1393). پژوهش‌های راهبردی امنیت و نظم اجتماعی، سال سوم شماره پیاپی، شماره اول بهار و تابستان، صص 117-136.
- حیدرآبادی، ابوالقاسم (1389). اعتماد اجتماعی و عوامل اجتماعی - فرهنگی مؤثر بر آن، مجله تخصصی جامعه‌شناسی، سال اول، شماره 1، صص 39-66.
- ذاکری هامانه، راضیه؛ افشانی، سید علیرضا؛ عسکری ندوشن، عباس (1391). بررسی رابطه سرمایه اجتماعی و میزان احساس امنیت اجتماعی در شهر یزد. مجله جامعه‌شناسی ایران، دوره سیزدهم، صص 11-83.
- ساروخانی، باقر؛ نویدنیا، منیژه (1385). امنیت اجتماعی خانواده و محل سکونت در تهران. رفاه اجتماعی، شماره 22، صص 87-108.
- ساعی، علی (1389). تحلیل فازی اعتماد اجتماعی. (مورد مطالعه: اعتماد شهروندان به شهرداری تهران)، تهران: انتشارات جامعه و فرهنگ.
- سید میرزایی، محمد؛ عبداللهی، زهرا؛ کمریگی، خلیل (1390). بررسی رابطه میان عوامل اجتماعی و امنیت اجتماعی زنان سرپرست خانوار. (مورد مطالعه: زنان شهر ایلام)، مطالعات امنیت اجتماعی، شماره 28، صص 79-108.
- ضرابی، اصغر؛ شرفی، زکیه؛ زنگنه، مهدی (1391). پژوهش‌های راهبردی نظم و امنیت، سال اول، شماره دوم، صص 103-121.
- طاهری، زهرا؛ ربانی، رسول؛ ادیبی سده، مهدی (1391). رابطه نقش پلیس و احساس امنیت در شهر اصفهان 1388. پژوهش‌های راهبردی امنیت و نظم اجتماعی، سال اول، صص 21-38.

- عنایت، حلیمه؛ موحد، مجید؛ حیدری، اله‌رحم (1391). مطالعه روابط اجتماعی و احساس امنیت اجتماعی در بین جوانان 15 تا 29 سال ساکن در شهرهای شیراز و یاسوج. جامعه‌شناسی کاربردی، سال بیست و سوم، شماره پیاپی 45، شماره اول، صص 104-81.
- عمید، حسن (1379). فرهنگ عمید. جلد اول، تهران: امیرکبیر.
- غفاری، غلامرضا (1390). سرمایه اجتماعی و امنیت انتظامی. چاپ اول، تهران: انتشارات جامعه‌شناسان.
- فوکویاما، فرانسیس (1384). سرمایه اجتماعی و جامعه مدنی. به کوشش کیان تاجبخش، ترجمه افشین خاکباز و حسن پویان، تهران: انتشارات شیرازه.
- فوکویاما، فرانسیس (1379). پایان نظم سرمایه اجتماعی و حفظ آن. ترجمه غلامعباس توسلی، تهران: جامعه ایرانیان.
- فیروزآبادی، سید احمد؛ ایمانی جاجرمی، حسین (1385). سرمایه اجتماعی و توسعه اقتصادی- اجتماعی در کلان شهر. رفاه اجتماعی، سال ششم، صص 224-197.
- کتابی، محمود؛ ادیبی سده، مهدی؛ قاسمی، وحید؛ صادقی ده‌چشمه، ستار (1389). سنجش اعتماد اجتماعی و عوامل مؤثر بر آن در مراکز شهرستان‌های چهارمحال و بختیاری. جامعه‌شناسی کاربردی، سال بیست و یکم، شماره پیاپی 40، شماره چهارم، صص 122-97.
- کلاهچیان، محمود (1382). راهکارهای تحقق امنیت اجتماعی. مجموعه مقالات همایش امنیت اجتماعی، شماره یک، صص 168-133.
- کلمن، جیمز (1377). بنیادهای نظریه اجتماعی. (منوچهر صبوری)، تهران: نشر نی.
- گروسی، سعیده (1386). بررسی رابطه اعتماد اجتماعی و امنیت اجتماعی. (مورد مطالعه: دانشجویان دختر)، فصلنامه دانش انتظامی، دانشگاه آزاد جیرفت، سال نهم، شماره دوم، صص 39-26.
- گیدنز، آنتونی (1377). پیامدهای مدرنیت. ترجمه محسن ثلاثی، تهران: نشر مرکز.
- گیدنز، آنتونی (1378). تجد و تشخیص، جامعه و هویت شخصی در عصر جدید. (ناصر موفقیان)، چاپ اول، تهران: نشر نی.
- معیدفر، سعید؛ جهانگیری، پرویز (1388). اعتماد اجتماعی تعمیم یافته و عوامل اجتماعی مؤثر بر آن. (مورد مطالعه: شهر ارومیه)، دانشنامه علوم اجتماعی، دوره 1، صص 67-48.
- لرنی، منوچهر (1382). آسیب‌شناسی امنیت. تهران: نشر پیام.

- نبوی، سید عبدالحسین؛ حسین زاده، علی؛ حسینی، سیده هاجر (1389). بررسی عوامل اجتماعی و اقتصادی مؤثر بر احساس امنیت اجتماعی. مجله جامعه‌شناسی کاربردی، سال بیست و یکم، شماره پیاپی (40)، شماره چهارم، صص 73-96.
- نویدنیا، منیژه (1385). تأملی نظری در امنیت اجتماعی با تأکید بر گونه‌های امنیت. فصلنامه مطالعات راهبردی، سال نهم، شماره 31، صص 53-73.
- نویدنیا، منیژه (1382). درآمدی بر امنیت اجتماعی. فصلنامه مطالعات راهبردی، دوره 6، شماره 19، صص 55-76.
- هاشمیان فر، سید علی؛ دهقانی، حمید؛ اکبرزاده، فاطمه (1392). تأثیر دینداری و رسانه‌های جمعی بر احساس امنیت اجتماعی دانشجویان، پژوهش‌های راهبردی امنیت و نظم اجتماعی، سال دوم شماره پیاپی 5 شماره اول، صص 52-73.
- هاشمیان فر، سید علی؛ کشاورز، زهرا سادات (1391). بررسی جامعه‌شناختی گستره احساس امنیت اجتماعی در شهر اصفهان. پژوهش‌های راهبردی امنیت و نظم اجتماعی، سال اول، شماره سوم، صص 39-62.
- هرسیج، حسین؛ محمود اوغلو، رضا (1391). پژوهش‌های راهبردی امنیت و نظم اجتماعی. سال اول، شماره دوم، صص 1-20.
- Althaus, Catherine E. (2005). "A Disciplinary Perspective on the Epistemological Status of Risk." *Risk Analysis* 25(3): 567-88
- Beck, U. (2007). *Risk society: Towards a New Medernity*. London: Sage, seventh reprinted.
- Coleman, J. (1990). *Foundations of social theory*, Combridge mass: Harvard university press.
- ECLAC. (2007). *Social cohesion: inclusion and a sense of belonging in the United Nations*. Santiago, Chile: Santiago.
- Galbraith, J.K. (1997). *The Age of Uncertainty*. Cambridge: polity Press
- Kilburn, John C. (1996). "Security and Rational Choice: Household, Community, and Public Provision". A Dissertation for the Degree of Doctor of Philosophy. Louisiana: Louisiana University
- Hamalainen, J. (2004/ 2005). *Social Insecurity and Social Exclusion: Old and New Challenges for Social Policy and Social Work*. *Journal of Social* , Issue 10, 3-15.
- Misztal, Barbara A. (1996). *Trust in Modern Societies*, Polity press;
- Moller, Bjorn (2000). *National, Societal and Human security: Discussion-Case study of the Israel- Palestine Conflict* in <http://sociology82.blogfa.com>.